

หัวข้อวิจัย : โครงการบ้านปราสาทกับการจัดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน
(Sustainable management of tourism at Ban-Prasat)

ชื่อผู้วิจัย : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ศศิธร นิธิปรีชาและคณะ

หน่วยงาน : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

ปีงบประมาณ : 2547

บทคัดย่อ

โครงการวิจัยบ้านปราสาทกับการจัดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน มีวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้คือ (1) เพื่อศึกษาองค์ความรู้ด้านประวัติศาสตร์ท้องถิ่น วัฒนธรรมชุมชน โดยการรวบรวม สังเคราะห์จากวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลความรู้จากชุมชน โดยวิธีสัมภาษณ์ เปิดเวทีชุมชน แสดงความคิดเห็น (2) เพื่อศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้นในชุมชนแหล่งท่องเที่ยว หลังจากเปิดแหล่งท่องเที่ยว โดยมีคำถามการวิจัย ดังนี้ คือ (1)การตีความประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมชุมชน จากวรรณกรรมต่างๆที่เกี่ยวข้อง เพื่อเชื่อมโยงให้เห็นวิถีชีวิต วัฒนธรรมชุมชนในแหล่งโบราณคดีบ้านปราสาท ว่ามีความสัมพันธ์เป็นเครือข่ายเดียวกับกลุ่มวัฒนธรรมทุ่งสัมฤทธิ์หรือไม่ และแตกต่างจากประวัติศาสตร์ความรู้ของชาวบ้านที่เป็นมติดจากภายในอย่างไร (2) การเปิดแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนครั้งนี้ สร้างผลกระทบต่อวิถีชีวิต ความเป็นอยู่และสภาพแวดล้อมในชุมชนเพียงใด

โครงการวิจัยนี้ เป็นการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participatory action Research) ใช้วิธีการศึกษาเชิงประวัติศาสตร์ (Historical study) เพื่อทำการศึกษาข้อมูลเอกสาร วรรณกรรมต่างๆที่เกี่ยวข้อง(Documentary Research) ร่วมกับการศึกษาจากภาคสนาม (Field study) โดยการสัมภาษณ์ หัวหน้าครัวเรือน ในพื้นที่วิจัยหมู่ที่ 7 และ 17 ตำบลธารปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา และการเปิดเวทีชุมชน ระดมความคิดเห็นจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวบ้านปราสาท ในเรื่องประวัติศาสตร์ท้องถิ่น วิถีชีวิตชุมชน และความคิดเห็นต่อการเปิดแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน การสำรวจข้อมูลความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการท่องเที่ยว และผลกระทบจากการเปิดแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน และการใช้วิธีการประชุมกลุ่มผู้นำชุมชน เพื่อการผลักดันให้เกิดองค์กรจัดการในแหล่งท่องเที่ยว

ผลการศึกษาวิจัย พบว่าจากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่น วัฒนธรรมชุมชนใน แหล่งโบราณคดีบ้านปราสาท ซึ่งเป็นกลุ่มวัฒนธรรมในเครือข่ายเดียวกันกับกลุ่มวัฒนธรรมทุ่งสัมฤทธิ์และพิมาย ความรับรู้เรื่องประวัติศาสตร์ชุมชนของชาวบ้านเป็นความรับรู้ในเรื่องความเป็นมาของตนในหมู่บ้านในช่วงเวลาไม่เกิน 100 ปีที่ผ่านมาจากบรรพบุรุษ ไม่ชัดเจน

กับความรู้จากภายนอกที่ได้ทำการศึกษาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์จนถึงเข้าสู่สมัยประวัติศาสตร์

ในด้านการศึกษาผลกระทบจากแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน พบว่าการเปิดแหล่งท่องเที่ยวกลับมีบทบาทในการรักษาวัฒนธรรม ประเพณีของชุมชน ในฐานะที่เป็นทุนวัฒนธรรมที่มีการจัดการในแหล่งท่องเที่ยว ที่สามารถเป็นแหล่งรายได้เสริมให้ชุมชน พร้อมกับการได้มีโอกาสในการเผยแพร่วัฒนธรรมสู่สาธารณชน

การจัดเก็บข้อมูลที่เป็นบริบทชุมชน ในเรื่องคุณภาพชีวิต วิถีชีวิตชุมชน การประกอบอาชีพ ประเพณี วัฒนธรรมชุมชน พร้อมกับการจัดทำแผนที่ชุมชน แสดง เขตหมู่บ้าน ลักษณะดิน พืชพรรณไม้ในชุมชน จะเป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้บริหารจัดการเพื่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นต่อไป รวมถึงการสำรวจความคิดเห็นนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและเทศในแหล่งท่องเที่ยวบ้านปราสาท เป็นข้อมูลที่มีประโยชน์ต่อการนำไปใช้วางแผน ปรับปรุง พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวต่อไปในอนาคต

กลุ่มกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยวที่มีหลากหลาย ถึง 10 กลุ่ม เป็นเครื่องชี้ความเข้มแข็ง ความสามัคคี และความสามารถของผู้นำองค์กรในการผลักดันให้แหล่งท่องเที่ยวมีการพัฒนาต่อไปในอนาคต

ข้อเสนอแนะสำหรับการดำเนินการต่อไป คือ การศึกษา ผลักดัน ให้กลุ่มที่พักโฮมสเตย์เป็นแกนนำในการสร้างระบบบริหารจัดการมาตรฐานในแหล่งท่องเที่ยว การศึกษา ผลักดันให้แหล่งท่องเที่ยวเป็นศูนย์การเรียนรู้ของชุมชน สืบทอดไปสู่เยาวชนในท้องถิ่น การศึกษาวิจัยเพื่อสร้างรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชน เพิ่มผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว (Tourism product) ให้มีความหลากหลาย และการจัดทำแผนประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว